

НОВА ПЕНСІЙНА СИСТЕМА: ЩО ЦЕ ОЗНАЧАЄ?

*Коротка інформація про пенсійну
систему, яка запроваджена
з 1 січня 2004 року*

Корисна інформація:

Якщо Вам потрібна достовірна інформація щодо запровадження нової пенсійної системи в Україні:

Користуйтеся мережею Інтернет-сайтів:

Спільний сайт Міністерства праці та соціальної політики України, Пенсійного фонду України та проекту AMP QUA / компанії ПАДКО "Впровадження пенсійної реформи в Україні"

<http://www.pensioakiev.ua>

Міністерство праці та соціальної політики України

<http://www.mlsp.gov.ua>

Пенсійний фонд України

<http://www.pfu.gov.ua>

Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України

<http://www.dip.gov.ua>

Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку України

<http://ssmsc.gov.ua>

Телефонуйте на інформаційну "гарячу" лінію

8-800-500-39-20

Час роботи гарячої телефонної лінії з питань пенсійної реформи:

в робочі дні з 9.00 до 19.00,

щосуботи - з 9.00 до 18.00, щонеділі - з 12.00 до 18.00.

Для мешканців усіх регіонів України дзвінки на лінію є **безкоштовними.**

СИСТЕМА ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

- > Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" (далі Закон) запроваджується **пенсійне страхування**. Замість "трудового стажу" вводиться термін "страховий стаж". Для нової пенсійної системи важливо, скільки років особа працювала та сплачувала страхові внески до Пенсійного фонду та який був розмір заробітної плати, з якої сплачувались пенсійні внески. Для зарахування в страховий стаж в повному розмірі одного робочого місяця розмір внесків має бути не меншим, ніж внески, обчислені із мінімальної заробітної плати. Якщо зарплата виплачена "в конверті" і роботодавець не сплачує за працівника страхові внески до Пенсійного Фонду, то цей період не зараховується до страхового стажу та відповідно - при розрахунку розміру пенсії.
- > З запровадженням нового Закону для осіб, які станом на 1.01.2004р. вже мають трудовий стаж, він буде зарахований як страховий стаж незалежно від суми сплачених внесків.
- > В основу розрахунку пенсій беруться дані **персоніфікованого обліку**, які містять інформацію про страховий стаж та заробітну плату, з якої сплачені страхові внески.
- > **Заробіток для призначення пенсій** обчислюється за даними персоніфікованого обліку за всі періоди страхового стажу, з 1.07.2000 р. та плюс за будь-які 5 років підряд до цієї дати.
- > Передбачається й **альтернативний варіант** обчислення пенсії, коли частина пенсії за стаж до набрання чинності Законом обчислюється за Законом України "Про пенсійне забезпечення" із

Система пенсійного забезпечення в Україні складається з трьох рівнів

Перший рівень - солідарна система, що базується на засадах солідарності й субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду.

Другий рівень - накопичувальна система державного пенсійного страхування, що базується на засадах обов'язкового накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом.

Третій рівень - система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення.

збереженням обмеження максимального розміру пенсії, а частина пенсії за стаж після 1 січня 2004 за нормами нового Закону.

- > Обмеження **розміру пенсії** за нормами нового Закону буде відбуватись через обмеження заробітку, з якого сплачуються пенсійні внески та величини коефіцієнту страхового стажу.
- > **Пенсійний вік** в Україні не змінено: 55 років для жінок та 60 років для чоловіків. Проте, якщо пенсіонер відмовляється від отримання пенсії і продовжує працювати, то розмір пенсії буде збільшено за відповідною шкалою. Відсоток збільшення коливатиметься від 3% за один рік відстрочки виходу на пенсію до 85,32% за 10 років більш пізнього виходу на пенсію.
- > В новій пенсійній системі передбачена **індексація пенсій** за двома параметрами: відповідно до законодавства про індексацію грошових доходів населення та з 1 березня 2005 року - з урахуванням не менше ніж 20% зростання реальної середньої зарплати по країні.
- > Що стосується осіб, які працювали чи працюють в шкідливих та важких умовах праці (Список №1 та Список №2) та пенсій за вислугу років, то призначення їм пенсій зберігатиметься до переведення їх у професійні та корпоративні пенсійні фонди, що функціонуватимуть відповідно до законодавства про недержавне пенсійне забезпечення.
- > Пільгове обчислення стажу, яке передбачалося у законодавстві, що діяло раніше, буде зберігатися до 1 січня 2004 року. З 1 січня 2004 року всі періоди страхового стажу враховуватимуться в одинарному розмірі (1 рік роботи за 1 рік страхового стажу).
- > Новий Закон передбачає окремі підходи до пенсійного страхування підприємців, що використовують **спрощену систему** оподаткування. Підприємці - "спрощенці" будуть

Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає призначення, перерахунок і виплату пенсій, надання соціальних послуг застрахованим особам і членам їх сімей з коштів Пенсійного фонду України, що формуються за рахунок страхових внесків роботодавців і громадян на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, бюджетних та інших джерел, а також регулює порядок формування загальнообов'язкового Накопичувального пенсійного фонду та виплати з його коштів довічних пенсій або одноразових виплат.

Застраховані особи - особи, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню і сплачують (або за яких сплачуються у встановленому законодавством порядку) страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, у тому числі на накопичувальні пенсійні рахунки.

платити фіксований “пенсійний” внесок до Пенсійного фонду України, а за найманих працівників - на загальних підставах. Розмір фіксованого “пенсійного внеску” буде встановлено окремим законом, при цьому буде зменшено єдиний податок.

- > Виплата пенсії працюючим пенсіонерам буде проводитись в повному обсязі крім випадків, коли особі призначена дострокова пенсія за Законом “Про зайнятість населення”.
- > **Перерахунок пенсій** нинішнім пенсіонерам здійснюється за новою формулою, де за основу береться коефіцієнт заробітної плати (співвідношення заробітної плати, з якої призначена пенсія, до середньої по країні у відповідний період) та коефіцієнт страхового стажу. Розмір підвищення залежить від розміру зарплати та трудового стажу. Перерахунок пенсій здійснюється за матеріалами пенсійних справ, або з урахуванням додатково поданих документів, якщо це вигідно для пенсіонера. Документи для перерахунку пенсіонери мають можливість донести ще протягом 2004 року. При цьому перерахунок буде здійснений з 1.01.2004 року. Пенсіонери, у яких розмір пенсії за нормами нового Закону не збільшився, отримали підвищення на 4,2% згідно з Постановою КМУ від 20.11.2003 р. №1783. Планується, що додатково такі пенсії ще будуть підвищуватись на 12% (з урахуванням 4,2%).
- > **Після досягнення Україною певних критеріїв економічного розвитку**, додатково буде запроваджена **накопичувальна складова** загальнообов’язкової пенсійної системи. Частина обов’язкових пенсійних відрахувань (не більше 7 відсотків) буде **Страхові внески** - кошти відрахувань на соціальне страхування та збір на обов’язкове державне пенсійне страхування, сплачені згідно із законодавством, що діяло раніше; кошти, сплачені на загальнообов’язкове державне пенсійне страхування відповідно до цього Закону.

Мінімальний страховий внесок - сума коштів, що визначається розрахунково як добуток мінімального розміру заробітної плати на розмір страхового внеску, встановлених законом на день отримання заробітної плати (доходу)

Страховий стаж - період (строк), протягом якого особа підлягала державному соціальному страхуванню, якою або за яку сплачувався збір на обов’язкове державне пенсійне страхування згідно із законодавством, що діяло раніше, та/або підлягає загальнообов’язковому державному пенсійному страхуванню згідно із цим Законом і за який сплачено страхові внески.

Страховальники - роботодавці та інші особи, які відповідно до цього Закону сплачують страхові внески на загальнообов’язкове державне пенсійне страхування.

спрямовуватися до Накопичувального фонду. Ці гроші інвестуватимуться в українську економіку, інвестиційний дохід буде збільшувати розмір майбутніх пенсійних виплат. Учасниками обов'язкової накопичувальної системи будуть особи, яким на момент введення такої системи до призначення пенсії залишиться більше 20 років. Особи, яким залишиться до виходу на пенсію від 20 до 10 років, протягом одного року матимуть право прийняти рішення: відраховувати страхові внески до Накопичувального фонду чи ні.

> Зібрані кошти у Накопичувальному фонді будуть **власністю застрахованих осіб** та успадковуватимуться у разі їх смерті.

Вік виходу на пенсію в різних країнах

<i>Країна</i>	<i>Пенсійний вік для жінок</i>	<i>Пенсійний вік для чоловіків</i>
<i>Республіка Молдова</i>	57	62
<i>Казахстан</i>	58	63
<i>Грузія</i>	65	65
<i>Естонія</i>	63	63
<i>Польща</i>	60	65
<i>Словенія</i>	60	65
<i>Угорщина</i>	62	62
<i>Чехія</i>	61	62
<i>Великобританія</i>	60	65
<i>Данія</i>	67	67
<i>Україна</i>	<u>55</u>	<u>60</u>

Представники застрахованих осіб - профспілки або їх об'єднання чи інші уповноважені найманими працівниками органи (представники).

Представники роботодавців - організації роботодавців, їх об'єднання чи інші уповноважені роботодавцями органи (представники).

Роботодавець - власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган незалежно від форм власності, виду діяльності та господарювання; фізична особа, яка використовує працю найманих працівників (у тому числі іноземців, які на законних підставах працюють за наймом в Україні); власник розташованого в Україні іноземного підприємства, установи, організації (у тому числі міжнародної), філії та представництва, який використовує працю найманих працівників, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Персоніфікований облік у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування - організація та ведення обліку відомостей про застраховану особу, що використовуються в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування в порядку, визначеному цим Законом.

НЕДЕРЖАВНА ДОБРОВІЛЬНА СКЛАДОВА ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

- > Законом “Про недержавне пенсійне забезпечення” (далі Закон) на додаток до солідарної та накопичувальної складових державного пенсійного забезпечення в Україні запроваджується система **недержавного пенсійного забезпечення**. Головною рисою цієї системи є добровільність, тобто така система створюється на добровільних засадах.
- > Робити добровільні заощадження на старість особа може **трьома шляхами**: через недержавні пенсійні фонди (НПФ), страхові компанії та банківські установи.
- > Найважливіше завдання, яке стояло перед розробниками Закону України "Про недержавне пенсійне забезпечення", полягало у створенні механізмів захисту внесків до недержавної складової нової української пенсійної системи. Для цього законодавці використали найкращі міжнародні напрацювання. **Захист пенсійних активів** буде досягатися за рахунок: розмежування повноважень різних надавачів послуг недержавним пенсійним фондам, повної прозорості щодо їх діяльності (за допомогою системи звітування та оприлюднення інформації), диверсифікації інвестиційного портфелю, суворого державного контролю за цією сферою тощо.
- > **Недержавні пенсійні фонди** можуть бути відкритими, професійними та корпоративними. Учасниками відкритих НПФ можуть стати будь-які фізичні особи. Учасниками професійних будуть громадяни, об'єднані за професійною ознакою, а корпоративні фонди створюватимуться роботодавцями виключно для своїх працівників. За прогнозами експертів, у найближчі роки

Недержавний пенсійний фонд - юридична особа, створена відповідно Закону України “Про недержавне пенсійне забезпечення”, яка має статус неприбуткової організації (непідприємницького товариства), функціонує та провадить діяльність виключно з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам зазначеного фонду.

Корпоративний пенсійний фонд - недержавний пенсійний фонд, засновником якого є юридична особа-роботодавець або декілька юридичних осіб-роботодавців та до якого можуть приєднуватися роботодавці-платники. Учасниками цього фонду можуть бути виключно фізичні особи, які перебувають (перебували) у трудових відносинах з роботодавцями-засновниками та роботодавцями-платниками цього фонду.

в Україні почнуть розвиватися саме корпоративні пенсійні фонди, куди, поряд з внесками роботодавця, зможуть робити внески і самі працівники.

- > Одним із головних стимулів участі особи чи роботодавця у недержавному пенсійному забезпеченні будуть **податкові пільги**. Ухваленим Законом їхній розмір не визначений, тому що вони мають бути викладені у податкових законах.

В основному ці пільги повинні полягати у наступному:

- 1) добровільні внески роботодавців за договорами довгострокового страхування, недержавного пенсійного забезпечення або пенсійного вкладу можуть відноситися до складу їх валових витрат, але в межах 15% від заробітної плати та не більше ніж 510 грн. на місяць (прожитковий мінімум працездатної особи 365 грн. x 1,4);
  - 2) від оподаткування звільняється інвестиційний дохід від інвестування таких добровільних внесків.
- > Учасниками недержавного пенсійного фонду може бути фізична особа, на користь якої сплачуються пенсійні внески. Це можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства. Фізична особа може бути учасником кількох пенсійних фондів.
  - > Вкладниками недержавного пенсійного фонду можуть бути Роботодавці, а також самі учасники фонду, подружжя, діти, батьки.
  - > **Пенсію із недержавного пенсійного фонду** особа може отримати при досягненні пенсійного віку. Пенсійний вік може бути визначений особою на власний розсуд, але не може відрізнятись (бути меншим або більшим) більш ніж на 10 років від пенсійного віку, який надає право на “державну” пенсію. До досягнення пенсійного віку виплата пенсії з НПФ можлива за умови визнання учасника фонду інвалідом, через медично підтверджений

Відкритий пенсійний фонд - недержавний пенсійний фонд, учасниками якого можуть бути будь-які фізичні особи незалежно від місця та характеру їх роботи.

Професійний пенсійний фонд - недержавний пенсійний фонд, засновником (засновниками) якого можуть бути об'єднання юридичних осіб-роботодавців, об'єднання фізичних осіб, включаючи професійні спілки (об'єднання професійних спілок), або фізичні особи, пов'язані за родом їх професійної діяльності (занять). Учасниками такого фонду можуть бути виключно фізичні особи, пов'язані за родом їх професійної діяльності (занять), визначеної у статуті фонду.

критичний стан здоров'я, виїзду учасника фонду на постійне проживання за кордон чи смерті учасника фонду.

- > Передбачається і **можливість одноразової пенсійної виплати**, коли відразу виплачується вся сума, накопичена у пенсійному фонді. Це можливо у разі критичного стану здоров'я, коли сума на рахунку є замалою чи учасник виїжджає за межі України на постійне проживання.
- > Гроші, накопичені учасником системи недержавного пенсійного забезпечення, **є його власністю**. У разі смерті ці кошти успадковуються.
- > Державне регулювання з питань запровадження добровільної складової пенсійної системи здійснюють:
  1. Державна комісія з цінних паперів і фондового ринку:
    - . забезпечує ліцензування діяльності і проведення аудиту компаній з управління активами, банків-зберігачів;
    - . затверджує інвестиційну декларацію.
  2. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг:
    - . забезпечує ліцензування діяльності і проведення аудиту НПФ,

Встановлені законодавством кількісні обмеження на структуру інвестиційного портфелю добровільних НПФ

<i>Категорія активу</i>	<i>Розмір ліміту (максимальна частка в портфелі активів)</i>
<i>Державні цінні папери</i>	50%
<i>Банківські зобов'язання</i>	40%
<i>Муниципальні облігації</i>	20%
<i>Корпоративні облігації</i>	40%
<i>Акції</i>	40%
<i>Іпотечні цінні папери</i>	40%
<i>Об'єкти нерухомості</i>	10%
<i>Банківські метали</i>	10%
<i>Іноземні інвестиції</i>	20%
<i>Ліміти на 1 емітента: загальний</i>	5%

Пенсійна схема – документ, який визначає умови та порядок недержавного пенсійного забезпечення учасників фонду.

Пенсійний контракт – договір між пенсійним фондом та його вкладником, згідно з яким здійснюється недержавне пенсійне забезпечення учасника (учасників) фонду за визначеною пенсійною схемою.

Інвестиційна декларація – документ, який визначає інвестиційну політику недержавного пенсійного фонду, основні напрями та обмеження інвестування активів недержавних пенсійних фондів.

адміністраторів фондів. > Недержавні пенсійні фонди обслуговуються: Адміністратором, Компанією з управління активами, банком-зберігачем. Адміністратор виконує функції: . складання звітності у сфері недержавного пенсійного забезпечення, ведення бухгалтерського обліку та подання фінансової звітності пенсійного фонду відповідним органам державної виконавчої влади та раді пенсійного фонду; . ведення персоніфікованого обліку учасників пенсійного фонду; . укладання пенсійних контрактів від імені недержавного пенсійного фонду; . забезпечення здійснення пенсійних виплат учасникам пенсійних фондів; . надання зберігачу розпорядження щодо перерахування грошових коштів для оплати витрат, що здійснюються за рахунок пенсійних активів та інш. Компанія по управлінню активами (КУА) виконує функції: . здійснення операцій щодо управління активами відповідно до інвестиційної декларації пенсійного фонду та укладеного договору про управління активами; . щорічне подання раді фонду пропозиції щодо внесення змін до інвестиційної декларації фонду; . надання відповідної звітності та інш. Банк - зберігач виконує функції: . відкриття та ведення рахунків пенсійного фонду; . приймання, переведення, облік та забезпечення зберігання цінних паперів, а також документів, які підтверджують право власності на пенсійні активи в інших формах, документів, пов'язаних з формуванням та використанням пенсійних активів; . перевірка підрахунку чистої вартості активів пенсійного фонду і чистої вартості одиниці пенсійних внесків, здійсненого адміністратором та особою, що провадить діяльність з управління активами пенсійного фонду; . виконання розпоряджень адміністратора щодо перерахування пенсійних коштів відповідно до Закону та інш.

Більш детальну інформацію рекомендуємо отримувати на веб-сайті www.pension.kiev.ua .